

ועסקני המפלגות ניהלו על השלטון מאבק מר שהגיע עד לגבול הבגדה

אשכול. התכנית היחידה שלה היתה לחזור לשלטון, ונראה היה כי כל האמצעים היו כשרים לכך.

דין הסתפק בצירופו לממשלה כשרהבטחון. אחרים רצו בהפלת אשכול ומסירת השלטון כולו לבן-גוריון בן 80. שאיבד מזמן את הכושר לכך. האחריה כולה היתה מורעלת, ושוב נפוצו בדיחות על אשכול. (למשל: "ראש הממשלה חסרהבטחון"). מערכה זו היתה מסוכנת וזקא מפני שיכלה לנצל גרעין של אמת. רבים הבינו כי מן הראוי היה להתאם את ממשלת אשכול לצרכי שעת-החירום, למשל על-ידי מסירת תיק הבטחון (המחייב עתה את מלוא כוחו של אדם) ליגאל אלון, אחד המצביאים המוכשרים ביותר שהיו לישראל.

יתכן שהיה מקום להרחבת הממשלה. אני עצמי סבור כי טוב היה לצרף לממשלה שרים מכל מפלגות המישטר הקיים, מסיבה פשוטה: מכיוון שכולן שותפות לתפיפות שהביאו למצב הנוכחי, מוטב שכולן ישארו באחריות עבורו.

במקום שיתפתח מחר ויכוח-סרק בין המערך ורפ"י, שיסיח את הדעת מן בעיות האמיתיות המחייבות הכרעה לאומית, מוטב שיבין הציבור שזולת בעיות אישיות אין שום דבר מפריד ביניהם.

התקפה צבאית מיידית על הצה"אי סיני ומיצר טיראן.

כתשובה לדברי שלי בכנסת, הכחיש שמעון פרס בפירוש שהוא עצמו, משה דיין או מישהו חשוב אחר בסיעתו, מודדים עם מאמרו של איש רפ"י, אברהם שחיצ'ר, שתבע ביום השני לפתוח במלחמה מונעת נגד מצרים.

גם השבוע, אחרי שסיכויי האפתעה של מיבצע צבאי כזה פחתו בהרבה, לא דגלה רפ"י בפעולה כזאת. אמר שמעון פרס: איננו קובעים שום עמדה לגבי השאלה מה צריכים לעשות, מפני שאין בידינו כל האפשרויות הדרושה לקביעת קו. יש לנו אינפורמציה חלקית, אך כדי להחליט יש לדעת את כל הפרטים הצבאיים והמדיניים.

איש מאנשי רפ"י וגח"ל לא הציג, אפוא, ללוי אשכול דרך אחרת מזו שהוא נקט בה. ודרך זו היתה חסרת-הכרעה.

היא שמה את הדגש על נסיעתו של אבא אבן, שביקש מן המעצמות המערביות לפתוח את המיצרים למען ישראל. הוא קיבל הבטחות מסוימות, אך לא התחייבות מפורשת. כך נשארה ישראל תלויה ברצונה של ארצות-הברית. בה תלוי עתה מה יקרה בימים הקרובים — אם יגיעו הדברים להכרעה צבאית, או יתנהז רק מאבק מדיני, או שלא ייעשה דבר.

המבחן האמיתי

כ' זהו עיקר העניין: המישטר כולו עומד עתה במבחן. תפוסותיו, גישותיו, השקפותיו — הן הנבחנות עתה בכורה-ההיתוך של המציאות.

במשך 19 שנה אמרנו, שבוע אחרי שבוע, שיש רק בעייה אחת שתיקבע את גורל המדינה: בעיית ישראל-ערב. ואילו כל סיעות המישטר אמרו כי זוהי בעייה צדדית, שאפשר להתקיים בהחלט גם בלי שלום, שמצב של לא-שלום-ולא-מלחמה הוא מצב נוח לישראל. הן אמרו שיבוא יום והערבים ישלימו עם קיום ישראל, סתם ככה, מבלי שנעשה דבר, תבענו מן המישטר: הקימו מיניסטרויון מיוחד לענייני המרחב. רכנו את מיטב המוחות והכוחות בממשל לבן, כדי לפרוץ את חומת האיבה הערבית, לשבור את מעגל-הקסמים המכריח אותנו לצאת כל כמה שנים למלחמה.

כל חלקי המישטר צחקו מאיתנו. בשאנונו עלילת אמרו: אין מה לעשות בשטח הערבי, ואין צורך לעשות שום דבר. הערבים עסוקים עם עצמם. הערבים אינם כוח רציני. הם ברחו מן הבעייה. ועכשיו רודפת הבעייה אחרינו, ברמות טאנקים ומטוסים, המאיימים על חופשיה-שייט, על הגבולות, על המדינה.

מי אחראי לכך? אשכול? מפא"י? למעשה אין כל הבדל מהותי בין האישים, וגם לא בין המפלגות. כל המפלגות היו שותפות לגישה זו. עכשיו נקראים חיילי ישראל לתקן את התוצאות של מהדלי המנהיגים.

יתר על כן: אמרנו שבלי יוזמה ישראלית לפריצת המצור הערבי — לא נוכל לשמור על עצמאות אמיתית. נהיה תלויים בחסדי זרים לעצם קיום בטחוננו.

גם זה הוכח השבוע. ברגע זה משליכה ממשלת ישראל את יהבה על עזרת זרים, שיגנו על זכויותינו ויחזשו לעזרתנו.

הזרים פועלים, כמובן, על פי האינטרסים שלהם — לא שלנו. מי שתלוי בורים, מוכרח לקבל את תכתיב הזרים. זהו צעד לקראת אובדן העצמאות הלאומית. זהו צעד לקראת הפיכת ישראל למדינת-חסות. צעד בלתי-נמנע במצב הקיים, כתוצאה ממחדליו במשך 19 שנים. החזרת העצמאות למדינה תלויה בכך שניטול לידנו את היוזמה לשינוי מעמדה של ישראל במרחב.

גינהל לפעולה מיידית!

אנחנו נמצאים עכשיו בשלב מכריע של מאבק ישראל-ערב.

אפשר היה לקחת כי לפחות בשעה מאוחרת זו, תתעורר הממשלה לפעולה כלשהי בזירה הערבית. אויבי ישראל מסתערים על גלי-האחר. זרם אדיר של תעמולה אוייבת נשפך מתריסר תחנות רבות-עוצמה. ואילו המחלקה הערבית של קול ישראל אינה מהתה גורם בשטח זה. היא מסתפקת בתרגומו לערבית של החומר המשודר בעברית.

שתיקת ישראל בחזית המכרעת, במאבק על נפש המוני המרחב, היא הרתי-סכנות. היא עלולה להגביר את העול המוטל על חיילי צה"ל.

היא עלולה לאפשר לעבדאלי-נאצר לפתוח כגבול ירדן חזית נוספת נגד ישראל. היא משאירה בידי אויבי ישראל את מלוא היוזמה והתנופה.

כוח-ההרתעה של צה"ל אינו מבוסס רק על טאנקים ותותחים. הוא מבוסס, קודם כל, על אמונת המוני הערבים שאכן כוח זה הוא יעיל, שאי-אפשר לנצחו. כאשר נישאים על גלי-האחר דברי תועמלניו של עבדאלי-נאצר, ואילו מצד ישראל אין מענה משכנע ומרשים, בעל עוצמה דומה, פוגע הדבר בכוח-ההרתעה, בבטחון ובסיכויי השלום.

אילו היתה ישראל מדברת ברגע זה אל לב המוני ירדן ולבנון, סוריה ומצרים עצמה — היא יכלה עדיין לשנות במידה ניכרת את המצב. לטובת המדינה. היא יכלה להניח את היסוד לעתיד, לזרוע זרע ראשון של פתרון.

לצורך זה יש להקים מיד, בעצם ימי משבר זה, מינהל מיוחד ליחסים מרחביים, שיהיה אחראי לתיכנון ולביצוע בזירת המאבק על נפש ההמונים בעולם הערבי.

יש לצייר בבשורה מוחשית להמוני ערב. אך אין סיכוי שההצעה תתקבל, גם בימי משבר זה. יעבור זמן עד שלקח ההידרדרות הנוכחית יובן ברחוב הישראלי. אך יהיה מהלך-הדברים בימים הקרובים כאשר יהיה — אין ספק שקרה משהו, אשר יהיה לו השפעה עמוקה לא רק על מצבה המדיני והבטחוני של ישראל בדור זה, אלא גם על הלך-הרוחות בישראל עצמה.

הנאום המגומם

המבחן האמיתי לא היה של איש אחד, או של הממשלה.

היה זה מבחן של עם, ומבחן של מישטר.

העם עמד במבחן שלו בצורה מפורשת. כל מי שביקר בימים אלה בנגב, כל מי שדובר עם אנשי-המילואים בניצנה ועם הוריהם בתלאביב, התגאה בהשתייכות לעם זה. אולם גם המוראל הנהדר ביותר יכול להיפגע, אם אין מטפחים אותו. שוב אויב חיצוני לא יכול היה לקלקל השבוע את המוראל של הציבור הישראלי. אך קברניטי המדינה ועסקני המפלגות יכלו לעשות זאת.

ואכן, הם סיכנו את המוראל.

הממשלה עשתה זאת בגלל חוסר-כשרון. ראשי רפ"י עשו זאת מתוך תאוות שלטון.

הסימפטום המחפיר ביותר של חוסר-הכשרון הממשלתי, היה נאומו של לוי אשכול ברדיו, אחרי ישיבת הממשלה ביום א' השבוע. המאוזן קיבל את הרושם כי בראש ממשלתו עומד אדם שבור ורצוף, המגמגם בקושי תמליל שמישהו אחר כתב לו.

בשעת-הירום גורלית, כאשר כל העצבים מתוחים, זהו דבר נורא.

אך היו דברים גרועים יותר. מאז התחלת שעת-החירום, לא נעשה הנסיון הקלוש ביותר לחשוב ברצינות על זירה זו, זירת העמידה הנפשית של העם במשבר.

מאת אורי אבנרי

החזיקו עם שלם במשך שבועיים במתח עילאי, החזיקו את מיטב הנוער אי-שם, במתיחות העצומה של ערב-קרב — וכל אשר שמעו, יום אחרי יום, היה תיאור מפורט של סוצי אבא אבן, ואותו נאום מגומגם של לוי אשכול.

יש צורך רחוק להקים מיד מינהל להסכרה לשעת-החירום, בהשתתפות כל הכוחות המקצועיים בארץ, היודעים מה הן הסכרה המונית ופסיכוי לוגיה ציבורית. הכלים הקיימים הם גרועים מאד, ומוסדות-ההסכרה של הממשלה הם בדיחה עגומה.

תעמולה תבוסנית

לעומת מחדלי הממשלה, עמדו מעשי רפ"י. הממשלה פעלה בשטח הפסיכולוגי בחוסר-כשרון. ידידי רפ"י פעלו, כך נדמה, בכונה ובזדון.

לפני עשר שנים, למחרת מיבצע-סיני, דאגו חסידי בן-גוריון לחקיקת חוק-בטחון המדינה, אשר סעיף 13 שלו אומר:

"תעמולה תבוסנית. מי שהפיץ בשעת לחימה, ובכונה לגרום בהלה בציבור, ידיעות שיש בהן כדי לערער את רוח חיילי ישראל ותושביה, בעמידתם בפני האויב, דינו — מאסר חמש שנים. התכוון לפגוע בבטחון המדינה, דינו — מאסר עשר שנים."

רבים ממעשיהם ודבריהם של ידידי רפ"י, השבוע, תואמים סעיף זה.

ספק אם יש דוגמה בהיסטוריה למסע כזה, בעת מלחמה או ערב-מלחמה. כאשר מגויסי צה"ל שכנו אי-שם, מוכנים בכל רגע לפקודה שיכלה לשלחם לאש ולמוות, כאשר קרוביהם עקבו בחרדה אחרי כל מילה כתובה ומשודרת — החל בישראל מסע מטורף להפלת הממשלה. נאמר לחיילים ולאזרחים, באמצעות מטר של ידיעות ומאמרים בעתונים, כי אין לסמוך על ממשלתם, בבטחון המדינה מחייב את החלפתה המיידית או הרחבתה המיידית, שדרוש ש-רבטחון אחר או ראש-ממשלה אחר, שרק פלוני או אלמוני יכול להציל עתה את המדינה.

שום לוחמה פסיכולוגית של האויב לא יכלה לעשות מלאכה זו ביתר כישרון. מחוליה-שרים גרף לתוכו את המדינה כולה.

יש לציין כי בניגוד לחוסר-האחריות פנטסטית זו של רפ"י, נהגה תנועת-החרות בצורה מכובדת. היא לא הקימה שום רעש למרות שגם היא רצתה בשינוי הממשלה.

המוזר הוא כי לרפ"י לא היתה שום תוכנית אחרת — לא בגלוי וגם לא בשיוחית פרטיות. היא לא טענה שתפעל אחרת מאשר ממשלת